

Til Familie- og kulturkomiteen

Oslo, 28. september 2026

HØRINGSINNSPILL FRA TONO TIL DOKUMENT 8:249 S (2025-2026)

1. INNLEDNING

Det vises til dokument 8:249 S (2025-2026) – Representantforslag om styrket vern av opphavsrett i møte med kunstig intelligens.

TONO forvalter rettighetene til bruk av musikk i Norge for over 40 000 norske og internasjonale komponister, tekstforfattere og musikkforlag. Utviklingen av generativ kunstig intelligens påvirker i stor grad våre medlemmers rettigheter, inntektsgrunnlag og mulighet til å skape og leve av sitt virke.

TONO deler i all hovedsak forslagsstillernes virkelighetsbeskrivelse. TONO vil i punkt 2 redegjøre for den europeiske utviklingen og GESACs innspill til EU-lovgivning om generativ KI. I punkt 3 TONO kommentere forslagene som fremsettes.

2. GESACS INNSPILL TIL EUROPEISK KI- LOVGIVNING

Debatten om generativ KI og opphavsrett er ikke begrenset til Norge. På europeisk nivå etterlyser TONOs søsterselskaper ny lovgivning om generativ KI, og ber samtidig EU om å etablere det fremtidige KI-regelverket rundt eneretten, åpenhet, lisensiering, praktisk håndheving, vederlag og kollektiv forvaltning.

TONO viser til at GESAC, som representerer 32 europeiske forvaltningsselskaper og mer enn 1,2 millioner skapere, i 2026 har tatt langt tydeligere til orde for en ny og målrettet lovgivning om generativ KI og opphavsrett. GESAC mener at dagens regelverk ikke i tilstrekkelig grad løser de strukturelle utfordringene som er knyttet til omfattende bruk av beskyttede verk, herunder manglende transparens, lisensiering og vederlag, og at frivillige eller ikke-bindende tiltak slett ikke er tilstrekkelige.

GESAC foreslår blant annet at europeisk opphavsrett skal kunne håndheves overfor alle generative KI-tjenester og modeller som opererer i Europa, uavhengig av hvor modellene er utviklet eller trent. Det er viktig at det er reelle forpliktelser for KI-tjenester som handler om åpenhet, og det må innføres en presumsjonsregel som kan avhjelpe den betydelige informasjons- og bevisubalansen mellom KI-tilbydere og rettighetshavere. GESAC etterlyser samtidig bedre tiltak som kan demme opp for den økende substitusjonseffekten når KI-generert innhold så åpenlyst konkurrerer med menneskeskapte verk.

I det nyeste innspillet til EU-kommisjonens "AI Strategy for the Cultural and Creative Sectors" som ble sendt 15. september i høst, understreker GESAC nettopp dette synet. GESAC advarer her mot et nytt digitalt verdigap, hvor KI-tilbydere tilbyr tjenester i markedet bygget på Europas kulturelle repertoar uten at opphaverne får noen del av verdiskapingen.

GESAC fremhever derfor behovet for et regelverk som sikrer reell transparens, klare krav til lisensiering basert på opphavsretten og passende vederlag, samt peker på kollektiv rettighetsforvaltning som en sentral del av løsningen. Det er her TONO-selskapene kommer inn.

TONO mener denne utviklingen understreker behovet for at Norge arbeider aktivt, både på nasjonalt og på europeisk nivå, for et rettighetsbasert regelverk for generativ KI som sikrer et velfungerende lisensmarked, og gjør det mulig for skapere å delta i verdiskapingen som deres verk så tydelig bidrar til her.

3.TONOS KOMMENTARER TIL FORSLAGET

FORSLAG 1: KRAV OM SAMTYKKE FOR BRUK AV OPPHAVSRETTSBESKYTTET MATERIALE TIL KI-TRENING

Forslaget om at bruk av opphavsrettsbeskyttet materiale til trening av kunstig intelligens skal kreve samtykke, er prinsipielt i tråd med opphavsrettens grunnidé. De utfordringene Europaparlamentet har pekt på i resolusjonen 10. mars 2026, er reelle, og TONO mener at Stortinget bør støtte målsettingen om en samtykke- eller lisensbasert modell. Det bør utvikles løsninger basert på lisensiering, særlig gjennom kollektive forvaltningsorganisasjoner.

Musikk er allerede en svært viktig del av et velfungerende og etablert lisensmarked. At et verk er publisert på en strømmetjeneste eller er teknisk tilgjengelig på internett, innebærer ikke at rettighetshaveren har samtykket til bruk i utvikling eller opptrening av en kommersiell musikkgenerator. En lisens må bygge på klarhet om hvilke rettigheter og hvilke former for bruk den omfatter. Bruk av komposisjon og tekst må dessuten skilles fra bruk av lydopptak, der andre rettighetshavere kan ha egne vederlagskrav.

TONO er klar over at forslaget må ses i sammenheng med Norges gjennomføring av digitalmarkedsdirektivets regler om tekst- og datautvinning, som behandles i Prop. 41 LS (2025–2026). En fremtidig lisensmodell må utformes innenfor rammen av Norges EØS-forpliktelser. Dette er likevel ingen grunn til å gjøre en avgrenset adgang til tekst- og datautvinning til utgangspunktet for en varig og vederlagsfri utnyttelse av musikkrepertoaret.

FORSLAG 2: KRAV OM ÅPENHET OM TRENINGSDATA

Forslaget om økt åpenhet om hvilke data som benyttes i trening av KI-modeller, er helt sentralt. Uten transparens, slik situasjonen er i dag, er det i praksis umulig for rettighetshavere å vurdere om deres verk er brukt, eller å håndheve sine rettigheter. Krav til åpenhet bør utformes slik at de gir reell og anvendelig informasjon for rettighetshavere og deres organisasjoner.

En overordnet beskrivelse av datakilder er ikke nødvendigvis tilstrekkelig til å fastslå om bestemte musikkverk er brukt. Utviklere bør derfor kunne dokumentere datakilder, innsamlingstidspunkt, rettslig grunnlag, eventuelle lisenser og hvordan reservasjoner er håndtert. Opplysningene må kunne knyttes til konkrete verk når det er nødvendig for å kontrollere rettigheter. Innsyn for rettighetshavere og kompetente myndigheter kan utformes med nødvendige vern for forretningshemmeligheter; hemmelighold kan ikke være et generelt hinder for rettighetshåndheving.

EUs KI-forordning stiller krav til blant annet opphavsrettspolicy og offentlig sammendrag av treningsinnhold for tilbydere av KI-modeller for allmenne formål. Disse sammendragene er et viktig første skritt, men erstatter ikke muligheten til å få opplysninger som gjør det mulig å identifisere konkrete verk. Derfor må kravet være konkrete lister og logger over faktiske verk som er benyttet i treningsformål. Det må også vurderes hvordan tilsvarende åpenhet kan sikres for spesialiserte musikkmodeller som tilsynelatende ikke

skal omfattes av nettopp disse pliktene. Det gir slett ikke god mening å unnta nettopp slike musikkmodeller fra kravet om åpenhet.

FORSLAG 3: REGISTER OVER VERK SOM ER BRUKT I KI-TRENING

TONO støtter forslaget om etablering av et register over treningsdata og at dette utredes nærmere. Den kan bidra til nødvendig oversikt og danne grunnlag for både lisensiering og kontroll. Uten transparens, slik situasjonen er i dag, er det i praksis umulig for rettighetshavere å vurdere om deres verk er brukt, eller å håndheve sine rettigheter. Krav til åpenhet bør også utformes slik at de gir reell og anvendelig informasjon for rettighetshavere og deres organisasjoner.

Det er avgjørende at ordningen faktisk muliggjør identifisering av brukte verk og kobling til rettighetshavere, og at den kan virke sammen med kollektive forvaltningssystemer.

Det bør avklares hvem som har plikt til å registrere hvilke opplysninger, hvordan feil og mangler skal rettes, og hvordan data om ulike versjoner av en modell skal oppdateres. For musikk må ordningen kunne skille mellom verk og lydopptak og benytte relevante identifikatorer og rettighetsmetadata. Et nasjonalt eller nordisk register bør utformes slik at det kan virke sammen med europeiske løsninger. Registrering må være utviklerens ansvar; rettighetshavernes vern må ikke gjøres avhengig av at de selv har meldt inn hvert enkelt verk.

FORSLAG 4: RETT TIL VEDERLAG OG KOLLEKTIVE LISENSMODELLER

TONO støtter forslaget om å sikre rett til rimelig vederlag til opphavere når deres verk benyttes i KI-systemer, og viser til at dette også er foreslått av Europaparlamentet. En lisensbasert tilnærming er den mest effektive måten å sikre både tilgang til relevante datasett for teknologiutvikling og betaling av rettfærdig vederlag til rettighetshaverne.

Europaparlamentets resolusjon peker også på behovet for fungerende lisensmarkeder og rettfærdig vederlag.

For musikk bør lisensieringen kunne ta høyde for flere selvstendige bruksformer: innsamling og kopiering av verk til trening, videre bruk ved utvikling og drift av tjenesten og opphavsrettslig relevant bruk i genererte

resultater. Betaling for én bruksform kan ikke uten videre anses som betaling for alle. Kollektive ordninger kan redusere transaksjonskostnader og gjøre lisensiering mulig i stor skala, samtidig som avtalene må respektere de rettigheter TONO faktisk forvalter.

Det bør også vurderes hvordan dokumentert, tidligere bruk uten tillatelse kan håndteres. En fremtidig lisensordning bør ikke i seg selv gi etterfølgende ansvarsfrihet for slik bruk eller svekke eksisterende krav på vederlag og erstatning.

FORSLAG 5: RESERVASJONSRETT (OPT-OUT) MOT BRUK AV VERK I KI-TRENING OG PRAKTISK GJENNOMFØRBARHET

Der lovgivningen åpner for tekst- og datautvinning med adgang til reservasjon, må reservasjonsretten være reell. Den er en nødvendig sikkerhetsmekanisme innenfor en slik avgrensning av eneretten, men kan ikke erstatte et fungerende marked for tillatelse og lisens.

Det vil i praksis være vanskelig eller umulig for kollektive forvaltningsorganisasjoner å utøve den foreslåtte reservasjonsretten for verk som er lagt ut på Internett, dvs reservere hvert enkelt verk på nettstedet der det er lagt ut. De kollektive forvaltningsorganisasjoner kontrollerer normalt ikke distribusjonen av verkene i digitale formater og kan derfor ikke utøve en slik reservasjonsrett på verksnivå. En ordning som i praksis bare godtar tekniske signaler fra hver enkelt nettadresse, kan dermed frata store grupper rettighetshavere muligheten til å reservere seg og dermed utøve sin rett. Det vil være helt umulig for opphavere å få effektivt en slik reservasjonsrett i praksis, hvilket betyr at vilkårene i artikkel 4 i DSM-direktivet som søkes implementert i norsk lov, i praksis ikke lar seg gjennomføre eller håndheve.

TONO mener at Stortinget bør understreke at reservasjonsretten må være reell og praktisk å utøve, også for kollektive forvaltningsorganisasjoner, og at ulike former for reservasjoner må aksepteres.

TONO mener videre at representativ reservasjon for et klart angitt repertoar må kunne anerkjennes når organisasjonen har nødvendig mandat, og at det må finnes en bedre og mer praktisk måte å formidle og dokumentere slike reservasjoner på. Utviklere må ha ansvar for å kontrollere og respektere dem. Tekniske standarder og metadata kan hjelpe, men bør absolutt ikke gjøres til en betingelse som rettighetshaverne alene må oppfylle for å

beholde vernet. Da fratar man rettighetshaverne muligheten til å håndheve sin opphavsrettslige enerett etter loven

FORSLAG 6: HÅNDHEVING OG TILSYN

Forslaget om styrket håndheving er avgjørende. Uten effektive mekanismer vil nye regler ha begrenset verdi. TONO støtter derfor en styrking av tilsyn og håndheving på dette området, som bør utredes i samarbeid med de kollektive forvaltningsorganisasjonene.

Erfaringene fra nyere søksmål om generativ musikk viser hvor ressurskrevende det kan være å påvise bruk av vernede verk når utvikleren alene kontrollerer treningsdata og dokumentasjon. Rettighetshavere og deres organisasjoner bør ha effektive muligheter til bevissikring og forholdsmessig innsyn, også før alle detaljer om bruken er kjent. Det bør også vurderes om manglende dokumentasjon eller imøtekommenhet fra utvikleren skal få bevismessige følger. Tilsyn med offentligrettslige plikter må supplere, ikke erstatte, rettighetshavernes privatrettslige krav.

FORSLAG 7: STRATEGI FOR KI OG KULTURSEKTOREN

TONO støtter forslaget om en strategi for KI og kultursektoren. Strategien bør omfatte både ansvarlig bruk av KI som kreativt verktøy og vilkårene for at menneskeskapte verk fortsatt kan finansiere nye verk. Den bør utarbeides i samarbeid med opphavere, utøvere, produsenter, forlag, kollektive forvaltningsorganisasjoner og teknologiselskaper.

For musikk er det særlig behov for tiltak som gjør det mulig å identifisere rettighetshavere, inngå lisenser og rapportere faktisk bruk. Strategien bør også følge hvordan store mengder KI-generert musikk påvirker hvordan ny musikk skapes og oppdages, konkurranse om lyttetid og fordeling av inntekter på digitale tjenester. Disse spørsmålene bør undersøkes på grunnlag av dokumentasjon, uten å forutsette at ethvert KI-assistert musikkverk skal behandles likt.

FORSLAG 8: MERKING AV KI-GENERERT INNHOLD

TONO støtter at det utredes tydelige og praktiske regler for merking der musikk er helt eller i vesentlig grad KI-generert. Opplysninger om hvordan verket har blitt skapt kan være viktige for publikum, distributører og rettighetsforvaltning. Det bør skilles mellom musikk som er generert uten selvstendig menneskelig skapende innsats, og verk der opphaveren har

brukt KI som ett av flere verktøy. Regler for merking bør utformes slik at de gir pålitelig informasjon og kan følge innholdet gjennom distribusjonskjeden.

Merking av et resultat sier imidlertid ikke hvilke verk som ble brukt til trening, om bruken var lovlig, eller om et generert resultat gjør inngrep i et eksisterende verk. Merking kan derfor ikke erstatte samtykke, lisensiering, transparens om treningsdata eller ordinær rettighetshåndheving.

FORSLAG TIL KOMITÉMERKNADER

TONO anbefaler at komiteen inntar følgende merknader:

Komiteen understreker at utviklingen av kunstig intelligens må skje innenfor rammene av opphavsretten, og at bruk av opphavsrettsbeskyttet materiale som utgangspunkt forutsetter samtykke eller lisens, med de avgrensninger som følger av loven.

Komiteen legger til grunn at åpenhet (transparens) om treningsdata er en forutsetning for effektiv håndheving av opphavsrett og må gi rettighetshavere praktisk mulighet til å identifisere bruk av verk, håndheve rettigheter og utvikle fungerende lisensmodeller.

Komiteen understreker at reservasjonsretten må være reell og praktisk å utøve, også gjennom kollektive forvaltningsorganisasjoner, og at ulike former for reservasjoner må kunne aksepteres.

TONO anbefaler at Stortinget vurderer følgende anmodningsvedtak:

Stortinget ber Regjeringen utrede og fremme forslag til modeller for lisensiering av bruk av opphavsrettsbeskyttet materiale i utvikling og trening av kunstig intelligens, herunder kollektive lisensordninger og håndtering av tidligere bruk som er gjort uten samtykke eller tillatelse.

Stortinget ber Regjeringen sikre at det etableres krav til åpenhet om treningsdata for kunstig intelligens, slik at rettighetshavere får reell mulighet til å ivareta sine rettigheter.

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan reservasjonsretten mot bruk av opphavsrettsbeskyttede verk i KI-trening kan utøves på en praktisk mulig måte for alle rettighetshavere, herunder for kollektive forvaltningsorganisasjoner.

TONO bidrar gjerne til komiteens og regjeringens videre arbeid med forslagene.

Med vennlig hilsen,

Karl Vestli
Administrerende direktør
TONO SA